

ζουσι και τρέφουσι και διαπύονται ο εις τον άλλον με ταράμη των, μινυρίζουσι γλυκύτατα, ομοιού κάθηται κτλ. Δε μπορώ να προχωρήσω από τη γλύκα της περιγραφής. Τρυφερά με φορά και λεπτό αίσθημα, ε ;

X

Ἀλήθεια λοιπόν εἶπε ὁ Δρασίνης λέγοντας φελλάχικα τῶν παιδιῶν μας τὰ βιβλία· φελλάχικο τὸ ἐξωτερικό τους : χαρτί, τὸ πειθὸ πρόστιχο πού ὑπάρχει, τύπος, ἐλευθέρως, εἰκόνες, στή χάση καὶ στή φέξη καμμιά καρικτωρα, δεισιμο, πού χάθηκε ; — πειθὸ φελλάχικο τὸ ἐσωτερικό τους. Ἐὐστερα νὰ περμιμένης καὶ προκοπῆ ἀπὸ τὸ σχολεῖο. Γι' αὐτὸ, ὅπως εἶπα, πειθὸ πετυχημένο δῶρο δὲ μπορούσε νὰ ἔρῃ καὶ νὰ μᾶς κἀνῃ ὁ «Νουμάς», πού ζήτησε νὰ γραφτῇ ἐν' ἀνθρώπινῃ ἀλφαβητάρι. Ὑστερ' ἀπὸ ὀγδόντα χρονῶ ἀνεξαρτησία πολιτικῆ νὰ μὴν ἔχουμ' ἕνα τέτοιο, κριμα; σ' ἐμᾶς. Δὲν εἶν' ἀπόδειξη καὶ αὐτὸ, κοντὰ στὰ τόσα ἄλλα, πῶς εἴχατε ψευτοελευθέρου, πῶς δὲν εἴμαστε τίποτ' ἄλλο παρὰ δούλο: στὸ δικταλισμὸ καὶ στήν πολιτικῆ ἀχρειότητα, ραγιαδες τοῦ Μιστριώτη ἀπ' τὴ μιὰ, καὶ ἀπ' τὴν ἄλλη τῶν Δεληγιάννηδων καὶ Θεοτόκηδων καὶ Λεβιδηδων ; Καὶ ὅμως δὲν ἔχυσαν τὸ αἷμα τους οἱ πατέρες μας, γιὰ νὰλλάξουμε τάφεντικῶ καὶ ἀντίς Μεμέτηδες νὰ χουμε Λεβιδηδες, πού εἶνε πολὺ πειθὸ χειρότεροι ἀπ' τοὺς πρώτους, γιὰτι σ' ἐκείνους ἀποκχτου, μ' ὅλα τὰ βάρηνα πού τραβοῦσε, εἶδεινε πειθότερη ζωὴ κα' ἦταν σὲ πολὺ καλλίτερη ἠθικῆ κατάσταση τὸ ἔθνος μας, παρὰ τώρα. Ἄς μελετήση καὶ θὰ τὸ δεῖ ὅποιος δὲν τὸ πιστεύει. Μὰ καὶ τί τὴ θέλει τὴ μελέτη ; Ἡ γιγαντενία ἐκείνη ἐπανάσταση τοῦ 21 δεφτάνει μονάχη αὐτὴ νὰ ποδείξη πόση ζωὴ ἔκρυβε τὸ ἔθνος μέσα του ἐκείνα τὰ χρόνια ; Γιατι δὲν εἶχαν τότες πολὺ δύναμη ἢ καλαμαραδουσὴν καὶ τὰ ψευτογράμματα καὶ ὁ ψευτοπολιτισμὸς, καὶ δὲν ὑπαρχε ἢ πολιτικῆ ψευτοπολυτέλεια, νὰ τοῦ μαρτυροῦν τὴ ζωὴ καὶ νὰ τοῦ χαλάσουν τὴν καρδιά, ὅπως τὸ καταφέρνουν μιὰ χαρὰ τόξα, τώρα πού κινδυνεύει ἢ ὑπαρξή μας καὶ ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους ἀκούει.

Ἄχ, δὲ θὰ ζυπνήσουμε παιῖ, νὰ δοῦμε καὶ νὰ νοιώσουμε σὲ τί θανατοκώσιωτα βοσκωτάκια βέσκουμε ; Δὲ θὰ λαχταρήσουμε τὸ φῶς καὶ τὴν ἀλήθεια; Δὲ θὰ τρέξουμε πρὸς τὴ ζωὴ ; Αὐτὸς πρέπει νᾶνε ὁ

καὶ χορῆσ οὐσιαστικῶ, καὶ πού ἔρχεται κατόπι ἀπὸ τὸ σᾶν, λ. γ. λάμπει σᾶν ἥλιος ἢ σᾶν τὸν ἥλιο, γιὰτι τὸ βάζουμε καὶ μὲ ὀνομαστικῆ καὶ μ' αἰτιολογικῆ. Λοιπὸν τὸ σᾶν, ἕμα τάρτι μετὰ τὴν αἰτιολογικῆ, ἀμέσως μᾶς κάνει νὰ θεωροῦμε πῶς καὶ πᾶμε νὰ συγκρίνομε. Καὶ ἀλήθεια εἶπε εἶναι, ἐνῶ -ὁ ὅταν ἢ τὸ ὄνομα, πού δὲν ἔχει διόλου τέτοια συγκριτικῆ δύναμη, ταιριάζει περιφραμα μὲ οὐσιαστικῶ, διότις κᾶνε νὰ βλαπτήση στὸ νοῦ μας καὶ τὸ παραμικρὸ τὸ παρανόημα.

Στοχαστῆτε ἀξίφρα τὴ φράση· ὄταν τὸ παιδὶ παίζει, ὅπου αἰτιολογικῆ καὶ ὀνομαστικῆ καμμιά διαφορά ζετῆν κλίση δὲ φανερώνουνε. Τί σημαίνει· παίζει ὄταν τὸ παιδί; ἢ ὄταν παίζει τὸ παιδί; Μὲ τὸ σᾶν κολλημένο στὸ ὄνομα, δὲν τὴ βγάζουμε πέρα

Λοιπὸν ὁ Ρωμιὸς, πού τάρτι του εἶναι πολὺ φένο, ἀποφάθει τὸ σᾶν μὲ οὐσιαστικῶ, καὶ ἕμα τὸ βάζει, θὰ τοῦ τὸ βάλῃ μὲ ῥῆμα κατοπινὸ ἢ μὲ ἰντωνομῆ, ὅπως καὶ στὴ φρασούλα πού γράφομα.

Τὸ λῆθος πού κἀναν οἱ νοῖοι τέτοιο εἶτανε. Ὡς τόπο μπορεῖ πᾶνε κανεὶς νάρθῃ νὰ μὲ διορθώσῃ, καὶ μένα. Θὰ μοῦ ἀποδείξῃ μάλιστα πῶς εἶμα; καὶ ἀγράμματος, ἀπὸ ὁ Βλακωρίτης, ὁ Βλακωρίτης μας, τὸ σᾶν τὸ βάζει μὲ οὐσιαστικῶ! Ἐχουνε δικιο. Τὸ βάλει στὴ λαμπρῆ του τὴ νεκρικῆ φῶν.

• Σᾶν ἢ ἀνοιξη γυρίσῃ καὶ τάνῃδονι σὰ γυρίσῃ.

πόθος μας καὶ γι' αὐτὸ πρέπει νὰγωνίζετα; καθε ἀληθινὸς πατριώτης. Καὶ ὁ «Νουμάς» τώρα, ἢ ἐρημερίδα πού εἶχαν τὴν ἀδιαντροπικῆ νὰ τὴν πούνε Σλαυικῆ οἱ ψευτοπατριώτες, αὐτονοῦ τοῦ πόθου του μικρὸ δείγμα μᾶς δίνει ζητώντας; γιὰ τὰ παιδιὰ μας ἐν' ἀλφαβητάρι μ' ἀληθινὸ καὶ ζωντανὸ περιεχόμενο. Εἶθε νὰ πιτύχῃ ὁ διαγωνισμὸς του, κα' εἶτοι νὰ γίνῃ ἀρχὴ μιᾶς σοβαρῆς δουλειᾶς, πού θὰ ξεσκλαβώσῃ ἀπὸ τὴν ψευτικῆ καὶ θὰ σπρώξῃ, πρὸς τὴ ζωὴ τὰ Ἑλληνοπούλα καὶ μαζί τους τὴ λατρεμένη μας Ἑλλάδα. Ἀπὸ τὰ μικρὰ θὰ προχωρήσομε στὰ μεγαλήτερα κα' εὐχομαί τὴν ἐπιτυχία κα' ὅλη μου τὴν καρδιά.

ΔΥΟΣ ΠΟΛΛΑΒΡΟΣ

ΑΠ' ΤΑ ΠΕΤΡΑΔΙΑ

Κἀποτ' ἔλαμψε κ' ἐχάθη
διαμαντάκι λαμπερὸ
στῆς καρδιᾶς μου τ' ἀγρια δάθη
σὲ μαρτύροτα καιρῶ.
στὰ πολλὰ βουβῆ μου πάθη
κἀποτ' ἔλαμψε κ' ἐχάθη.

Ὡχ ! πῶς τὸ λυγρὸ νὰ σβύσῃ
μ' ἀσυχώτατη ἀπονία
πρὶν αὐγούλα νὰ ροδίσι
στῆς καρδιᾶς τὴ σκοτεινία
πρὶν ἀχτίδες νὰ σκορπίσι...
Ὡχ ! πῶς τὸ λυγρὸ νὰ σβύσῃ.

ΤΑΝΟΣ ΚΕΑΜΑΣ

- Ἄχ, μαμᾶ, εἶλεγε ἢ Λεβιδηδῶν, ροδίσι πῶς ὁ Τζάκ δὲν μ' ἀγατῆει σᾶν τίς πῶτες μέρες τοῦ γάμου μας!
- Καὶ πῶς; τὸ κἀτάλαβε; Μιὰ μὲ;
- Μὰ μᾶς; ἐξημερώτε, πᾶει τὴ ἐρημερίδα στὰ χέρια του καὶ τὴν ἀφίνει τὴν ὥρα πού θὰ φῆνε!
- Γίνου δική μου Ἐλευθέρω, — λέει ὁ ἀπάντηρος ἐραστής — καὶ θὰ σὲ μεταχειρίζομα; σᾶν ἄγγελο!
- Τὸ ἔρω! Νὰ μὴ μοῦ δίνει; νὰ τρώω καὶ νὰ μὲ φῆνε; θεόγυμνη! Ὡχ, ὦχ, σ' εὐχαριστῶ!

Καὶ δὲν τὸ λέει μονάχη ὁ Βλακωρίτης σὲ στίχους; τὸ λέει οἱ Ἑρτανητῶτες καὶ τὴν κούβεντα. Εἶμα; ὅμως ἐνισμὸς. Γιατι ὁ ἐνισμὸς, πού οἱ οὐκᾶλοι τὸν κατατρέχουνε καὶ πού τὸν τρέμουνε κάμποσοι ἐμῶς, ὁ ἐνισμὸς δὲ φανερώνεται ὅτε στὸ τυπικὸ, ὅτε στὸ φωνολογικὸ, ὅτε στὸ λεχτικὸ, παρὰ μόνο καὶ μόνο στὸ συνταχτικὸ. Σᾶν παίρνει λέξη ἔξην, τοὺς φτάγγου; της καὶ τὴν κατάληξή της, ἀμέσως τοὺς βουμορφῶνας μὲ τὴν ντόπια τὴ γραμματικῆ, μὲ τὴ δική σου. Τὴ σύνταξη, ὅταν τὴν παίρνει ἀπὸ ἄλλη γλώσσα, τὴν παίρνει ἀχώρητη, ἀσυμμόρφωτη, ἔξην. Λένε στὴν Ἰταλία· Quando il sole ἔτσι θὰ πῆς καὶ σὺ στὴν Ἑλλάδα· Σᾶν ὁ ἥλιος.

Ἔτσι κα' οἱ μαθητᾶδες μου μεταφράζανε ἀπὸ τὸ γαλλικὸ· Quand le soleil brille. Καίρις πέρασε ὅσπου νὰ τὸ καταλάβῃ καὶ νὰ τοὺς τὸ ἐξηγήσω. Ἐμῆς φυσικῶς μᾶς μιλοῦμε ὀρθῶ, χωρὶς νὰ ἔξομε τὸ λόγο — καὶ νὰ σεβαστοῦμε περισσότερο τὴ γλώσσα μας, πού τὰ βολίβει; ὅλα τόσα νόστιμα καὶ τόσα καλὰ.

Γιὰ τοῦτο καὶ γὼ σου στέλω τὴ σημειωσοῦλα μου ἐδώκερα. Σοῦ ἔβαλα μάλιστα τὴν ἀρχὴ καὶ τίτλο γενικὸ, πληθυντικὸ Σημειωσοῦλος. Ἄν ἔδειξω, σοῦ στέλω καὶ ἄλλες, σᾶν τύχη τὸ εἴζει ἢ γλώσσα μας ἢ ἀθάνατη καὶ ὀραία.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΕΝΑ ΚΗΡΥΓΜΑ

Φαντάστηκα πῶς μπορεῖ νὰ ξεπεταχτῇ ἔξερνο στὴ μέση τῆς Ρωμισσύνης ἀπάντηρος τῆς ἀλήθειας διαλαλητῆς μὲ τὸ προφητικὸ τὸ χάρισμα στὴ λαλιά καὶ στὰ λόγια, μ' ὅλη τὴν ὀμορφιά τῆς νιότης στὰ χρόνια, στὴν ψυχῆ, στὴν καρδιά καὶ στὸ νοῦ, καὶ νάφιστ, βροντερῆ φωνῆ, πού νὰ συμμαζώξῃ γύρω του ὅλη τὴν πιὸ τρυφερῆ τῆς πατρίδας του νιότη νὰ τὸν ἀγοικῆσῃ, πού μ' ἀστροπόβολη ματικὰ τέτια θὰ τῆς εἶπῃ :

«— Ἀκούστε με ! Μεγάλη ἀπλώνεταί μπροστά σας ἡ ζωὴ, κα' ἡ ὀμορφιά τῶν ἔργων τῶν τραυῶν σᾶς κρᾶζει. Ἀκολουθετε τὴν πιστᾶ. Κάτι μέσα σας ζυπνάει ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια Μὰ τὸ ζυπνημ αὐτὸ πιὸ λεύτερο ἄς γίνῃ καὶ ἄς ἀναδρανήσῃ ἀπὸ τὰ βάρη τὴν ψυχῆ σας. Τώρα χρειάζεται ὅλη ἡ δύναμή σας νὰ φανερωθῇ. Ρίχτε τριγύρω σας παντοῦ τὸ μάτι καὶ ἴδετε ποίος εἶναι ὁ δρόμος ὁ κακόδολος, πούχετε νὰ διαβῆτε. Διῶχτε τὸ ρόδο μακριὰ καὶ τὸ δειλισμα τῆς ἀπόρασης ἄς μὴν ἔρῃ νὰ μαρᾶνῃ τὴ δύναμη τῆς θέλησῆς σας καὶ νὰ νεκρώσῃ ὅση ἀναγεννιέται μέσα σας ἐλπίδα καλητερωσύνης σ' ὅλα. Συντρίμια καὶ σαπίσματα, πού γενιές τὰ ἔἴπωσαν ἀπτόχαστα ἄλλοι προτητερινοὶ σας, θ' ἀντικρύστετε στὸ διάβα σας ὀμπρὸς καὶ γύρω. Μὰ μὴ δειλιάστε. Τὸ δρόμο σας δυνατοὶ καὶ περιφρανοὶ τραβᾶτε, σημαία σας ἔχοντας τὸ ξεκαθάρισμα τῶν γερωῶν ἀπὸ τὰ σάπια καὶ τὸ ξανάφρασμα τῆς ὀμορφῆς καὶ μεγάλης ἐθνικῆς ψυχῆς. Τρικυμισμένο ἔθνος μὲ μιὰ ματιὰ καὶ μ' ἕνα καρδιοχτύπι παρακολουθεῖ τὸ δρόμο σας. Καὶ περιμένει τὸ γλυκοχάραμα καινούργιας ζωῆς, ἀληθινῆς καὶ πανῶριας, στὰ ἔργατᾶ σ' ἀντικρύση.

Ἀντιστάσου, ὀμορφῆ νιότη, δυνατῆ στὸ βουριά τοῦ χαλασμοῦ, πού ἀπὸ παντοῦ φουάει, μὲ κρυφοὺς καὶ φανεροὺς δουλετωτάδες του. Παίρνε τὸ δρόμο σου θαρρετῆ καὶ μὲ τὴν ἀγία περιφρανια πῶς ἀγωνίζεσαι νὰ ξανακστήσης ψηλά τὴν Ἰδέα. Ἰδέα κα' ἐστὶ τῆς γλυκοκαπαντοχῆς Ἑθνοῦς ἀδικημένου σ' ὅλα. Ἰδέα κα' ἐστὶ ἀμύληνη καὶ ἀχραντῆ ἀκόμη, κρᾶτα περιφραηλα τὴν ἀγιωσύνη σου γιὰ νὰ στήσῃ ἀχτιδοστολίστο τὸ θρόνο σου στῆς Ζωῆς τὸ βασιλεῖο. Μακριὰ ἀπὸ τὸ βουρκο τῆς μικροψυχῆς καὶ τῆς ἀσκημοταπεινοσύνης γιὰ νὰ σκορπίση παντοῦ τὰγγελικὸ σου πᾶσμα τὴ δύναμη τῆς ὀμορφῆς καὶ τῆς ἀλήθειας. Ἄς τρέχῃ ἀθώρητο γιὰ σῆνα τὸ θελοπόταμο τοῦ μικρολογισμοῦ καὶ τρέχῃ νὰ κολυμπᾶς στὰ γάργαρα νερὰ τοῦ τρανοπόταμου τῆς ἀθάνατης Ἰδέας γιὰ νὰ κεντρώσῃς κητῆρια ψυχῆ στοῦ Ἑθνοῦς σου τὴ ζῆση.

Βάστα λαστὸ βαρὺ στὰ χέρια σου, ὀμορφῆ νιότη, καὶ γκρέμιζε ὅσα στὸ διάβα σου θὰ ἔρῃ; σαράβαλα καὶ μὴν ἀκούσῃς τίς φωνῆς πού φρενιασμένοι γύρω σου θάφρῖνον γιὰ τὸ χάλασμα τους γέροι, ἀγνωροὶ κατᾶδικοὶ νὰ κρατοῦν ἀκόμη ἀπάνου τους τῆς ἀμαρτίας τους τὸ βάρος. Γκρέμιζε καὶ ἀνεμοκτόρηκα τὸ χῶμα, πού θὰ σωριάζεταί, νὰ μὴ μείνῃ κορνιαχτὸς ἀπ' ὅ, τι ὤ; τώρα καυκαρωμένα ζοῦσε. Ἀλυπησιὰ θέλουν τὰ μεγάλα καὶ μὲ θυσίας σ' αὐτὰ θὰ φτάσῃς. Φέρε τέτοια θυσία στὰ βουρῶ τῆς Ἰδέας καὶ ξαναζωντάνεψε τὴ μαρμαμένη ἐθνικῆ ψυχῆ μὲ τὴν ἀλυπησιὰ.

Κρᾶτα δρεπνῖ ἀστόμωτο στὰ χέρια σου, ὀμορφῆ νιότη, καὶ κόβε ἀλύπητα καὶ σύρριζα τὰ βάρη καὶ τᾶγρια χαμοκλάδια τοῦ ψυχωπνίχτη δασκαλισμοῦ, χωρὶς νὰ φτάσῃ ὡς στάρτιὰ σου τὸ λυσσαμένο ἀλυχητῆμά του, βλέποντας πῶς ἀπὸ τὸ σκοτεινὸ

ΦΥΣΗ

Ω της πανώριας θάλασσας γλαυκοφρονία κι ω γέλιο
Του ήλιου πάνω στα κύματα—σπιθοβολή χορεύτρα
Πο τρέμουνες χρυσόνερες και πυρκαγιά άχτιδένια —
Ω φως κι άγέρι λεύτερο, την όμορφιά σας πλάστε

Και την ψυχή την άπληρη ξαναβαφτίστε θεά!
Στις ποταμίες τραγονισιά νερού ρυθμοί κυλούνε
Και μέσ' τις άσπρες τις νυχτιές του φεγγαριού ξυ-
[πνάνε
Τά δάση της καλοκαιριάς τους ύμνους σαλαμώντας.

Δε στένει ιδέα ανθρώπινη κ' ιδέα μηδ' βροίκει
'Ο νους θέμελο ασάλευτο και θρόνο καλοσύνης
Στις Γνώσης τον άνάρμοστο τον πλούτο κι άλλα-
[ξιάρα

Σοφία. Μά συνείδηση παναίωνη κ' εικόνα
Διάπλατη του Ρυθμού, μορφή κι αλήθειση του Νόμου,
Της Φύσης είναι η έξοικεπη, βαθιόλαλη ώρισούνη.

ΕΡΜΟΝΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΕ ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

Καλή μου,

Έλεγεσ χτες το βράδυ πως και μόνο η έλενημο-
σύνη, είν' ένας κόσμος μιας πλατύτατης ενέργειας
για τη γυναίκα. Η έλενημοσύνη, έξω από τη ρου-
τίνα σαλονιού και της ετικέτας, έξω από το πα-
σάλευμα της επίδειξης, έξω από τα μάτια και τα-
στόχαστα. Η έλενημοσύνη έγκάρδια, βαθιά, κρυφά,
τραχιά, σα θέλετε, άντικοινωνικά, σαν αγαπάτε, μα
δύσκαλη, όχι με μισά, και με βαλά, με χοροίς
και με παζάρια και με θέατρα, ένα ψόρεμα της μό-
δας, που ντύνεται η λεγομένη ακαλή συμπεριφορά,
καταφυγή της καλοζωίας, καλοπέραση κι αυτή. Τι-
ποτε πιο δυνατό, τίποτε πιο άποτελεσματικό σαν
της γυναίκας το χέρι, όταν παίρνει και βοηθάει. Η
γυναίκα, νοσοκόμα. Τι ταπεινή η λέξη, και πόσο
άψηδό το νόημα! Και σα να μην έφτανε ο δικός σου
ό λόγος για ν' άκουμπήση νικητέα η ιδέα σου,
μάς έδωρες, για να τάρματωθής κι αυτά, τα λόγια
μιας άλλης γυναίκας, βασίλισσας αλήθειας, της Κάρ-
μεν Σιλβα. Μας είπες πως φραϊά παρασταίνει η
λογογράφα βρήγισσα σε κάποια της ιστορία τώρα
τελευταία βγαλμένη από τις ένθύνιμες του ρωσο-
τουρκικού πόλεμου του 1887 το μέγα έργο της γυ-
ναίκας το φιλάνθρωπικό και το έπιστημονικό και
το βοηθητικό στον πόλεμο, της γυναίκας, γιατρίσ-
σας, νοσοκόμας, παρηγορητέρας, οδηγήτρας, σκιά-

δωμό της συντριμιόχαρης θρησκείας του του φεύγουν
τάθωα σφαχτά. Κόβει και καίγει τα πυκνοφυτωμένα
άγκάθια για να ξανοίξης με τη λάμψη της φωτιάς
σου το αντίφραγμα των έργων των τρανών της
λευτέρης σκιάψης. Ποδοπάτημα της μούχλας θέλουν
τά μεγάλα και μ' όδηγό το φωτόβολο δαυλί της
μεγαλοδουλεύτρας αλήθειας θα σιμώσης στο λουλου-
δισμένο περιβόλι της πλάστρας εργασίας. Κλώτσα
τη μούχλα του δασκαλισμού κ' έμπα στο περιβόλι
αυτό να στολίσης κ' έσύ την κόμη του με το πιο
άμάρντο στεφάνι της δόξας, γιατί το χαλαστή της
όμορφιάς της πατρίδας σου νίκησες και τον γκρε-
μιστή των ψυχοπλασμένων πόθων ένός Έθνους παν-
τοινά στον Καϊάδα τον έριξες.

Έτσι θαρρετή και μεγαλόψυχη, άμόλυπη και
περήφανη, στοχαστική και πλάστρα, διάβαινε το
δρόμο της ζωής, όμορφη νιότη, για νάρθη δίπλα σου
και σύντροφος πιστός σου να σταθή ο ποιητής, που
την παληκαρσύνη σου και τη λεθεντιά σου θα
τραγουδήσει και θα σου κελαϊδήσει, άρμονικά στην
ψυχή δλόβολη την άγάπη, που θα διαλαλήσει τη
δόξα σου και θα στήση στην καρδιά σου τζαλαμα
της λεύτερης ζωής. Διάβαινε έτσι για να φανερωθής
στο δρόμο σου ο δάσκαλος, που θα σου άνοιξη τα
μάτια της ψυχής για ν' αγαπήσης τα τρανά έργα
και να νοιώσης τον ποιητή, που θα σε μάθη να
κρυφές πάντα ψηλά το κεφάλι και θα σου πετρώνη
μέσα σου την ιδέα της θυσίας για το καλό και το
μεγάλωμα της πατρίδας σου. Διάβαινε έτσι για να
ξυπροβάλλη φωτόλουστος ο Διαισθής, που της δικιο-
σύνης το δωμό θα στήση στο λογισμό σου μέσα
και θα σε κάμη να σέβασει τον ποιητή και το δά-
σκαλο, που θα σου φέρνη ταναγάλλισμα της αλή-
θειας και της πίστης.

Έτσι μέσ στο ξύπνημά σου προχώρα, όμορφη
νιότη, για να γεννηθούν από σένα οι τρεις αυτοί
δπως τους άνειρευτήκαμε κ' έσύ, κ' έγω κι όσοι μέσ
στη μοναξιά της πονεμένης ψυχής τους πόθησαν τη
λευτέρη και μεγαλοδουλεύτρα της πατρίδας τους
ζήση...

Φαντάσθηκα πως μπορεί ξάφνου να ξεπεταχτεί
τέτοιος προφητικός διαλαλητής και πως θα σταθή
προσεχτικά να τον άκούση η τρυφερή νιότη.

Άλεξάντρεια

Έλίας Η. Βουτιερίδης

ΑΠΟ ΤΗ ΡΩΜΑΙΙΚΗ ΖΩΗ

ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΚΑΙ ΠΕΘΑΜΕΝΟΙ*

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ. Άφου το θέλετε!..
(Κάνουν δυο τρία βήματα δίχως να μιλήσουνε.
Φτάνουν σιμά στο πάγκο. Η Χάρη κάθεται, βγά-
νοντας άλαφρό άναστεναγμό. Ο Λάμπρος στένειαι
δεδός, με σκουμμένο το κεφάλι, χτυπώντας αδιά-
φορα με το μπασοτούνι του την κίτρινη τραταφυλλιά).

Η ΧΑΡΗ. Θα τήνε σπάσετε!.. Είναι η τραν-
ταφυλλιά που γκρεμίσατε από το παράθυρο. Τήνε
ξαναφυτέψαμε δω μά, φαίνεται, δέν έπιασε...

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ (σούφτοντας και κοιτάζοντας
προσεχτικά την τραταφυλλιά). Έχετε δίκιο... Δέν
έπιασε... Καλό σημάδι... Λένε για την ψευτιά πως
μια και χτυπηθεί κατακέφαλα, δε ξανασηκώνει
κεφάλι...

Η ΧΑΡΗ (σα να μην έννοιωσε τα λόγια του).
Για την ψευτιά; Μά η τρανταφυλλιά μου, η φτωχή...

* Η άρχή του στο 129 φύλλο του «Νουμά».

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ (ξακολουθώντας τη σκέψη του).
Άμα ξεριζώνεται μια φορά το ψέμα, δέν πρέπει να
ξαναφυτεύεται... Χαμένος κόσμος, δε θα πιάσει...
(σπαίρνουν πάλι για λίγο. Ο Λάμπρος σκαλλίζοντας
με το μπασοτούνι του το χώμα, σιγολέει.)

Ω κάλπικο είδωλο όμορφιάς και ψευτοσύνης άνθος,
ξνοιωθη σικ μέσ της ζωής διαβαίνεις την άγάπη.

Η ΧΑΡΗ. Τι λέτε;

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ. Στίχους του Έρμονα, που τους
διάβαζα λίγη ώρα πριν έρθείτε!.. Κάτι στίχους
σκληρούς, πολύ σκληρούς, που ταιριάζουνε περίφημα
σε μερικές περιστάσεις...

Η ΧΑΡΗ. Να σάς πω! Σήμερα το πρωί μου
ήρθε μια ιδέα. Να πάμε κανένα δειλινο στο νεκρο-
ταφείο, στον τάφο του παπού σας... Άρχνισα και
γώ να τον αγαπάω!.. (Ο Λάμπρος δέν άπανιάνει).
Μά γιατί δε λέτε τίποτα; Δέν το θέλετε;

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ (σα να μην άκουσε τί του είπε).
Τι να θέλω;

Η ΧΑΡΗ. Να πάμε στο νεκροταφείο...

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ. Στο νεκροταφείο; Και γιατί στο
νεκροταφείο κι όχι στο θέατρο;..

Η ΧΑΡΗ. Ά, μά... Δηλαδή, πως να σάς το
πω; Να πάμε στο νεκροταφείο, στον τάφο του πα-
πού σας...

δας μαζί και δέσποινας, και πόσο είναι πλατύς και
σπουδαίος κι αυτός μονάχα ο προσηριός της γυ-
ναίκας, και πόσο την άνυψώνει, και πόσο θέληση
και πόση γνώση και πόσες γνώδες άπαιτεί από
κείνη, και πόσο άληθινά τη χειραφέτει και
την κάνει να στέκη άγνάπια στον άντρα, σαν έ-
κείνον ά ν τ ρ ί κ ρ ι α κι αυτή.

Τάλετες αυτά και σάκουγα και σάπαινα, κάτω
από της λαλιάς σου το μάγεμα. Και δε μπορούσα
τότε να τάνοιξω κ' έγω το στόμα μου για να σου
έγκομισώ την ιδέα που έχεις για τη γυναίκα, κι
άκόμα για να σου την πλατήνω, άνίσως μου δίνεις
την άδεια, και για να τη συμπληρώσω. Για να σου
πω πως όπου κι αν τάρβεις τα μάτια μου, την
είδα τη γυναίκα κάτι άλλο παρά ο άντρας, μά κάτι
τι που μπορεί να σταθή σε πολλά καθώς στέκεται
κι ο άντρας, και κάτι τι που άγάδια άγάδια, μά
στέρεα πηγαίνει νάπλωθής μέσα σ' δλους τους κύ-
κλους που ως τα τώρα τους λογαριάζαμε για δι-
κόους μας άποκλειστικούς, και που μέσα σε δλους
αυτούς θάφήση τα σημάδια του. Υπάρχουν έπιστή-
μες που ως τα προχτές δύσκολα κανείς θα μπορού-
σε να στοχαστή πως είτανε βολετό σε γυναίκες να
καταγίνουν και να προκόψουνε σ' αυτές. Έξάφνα
το έργο του καθηγητή Πολίτη Σ' έμας έδω, λαμπρά
το κάνει στη Ρουμανία μια γυναίκα. Η κυρία Έ-
λενα Νικουλέτα. Το τελευταίο της βιβλίο είναι για
τις παράδοτες, για τις δειδιδαιμονίες, για τις πα-
ροϊμίες, και γενικά, για τις δοξασίες του ρουμανι-
κού λαού. Τόμος από 1300 σελίδες. Κάποιος κριτι-
κός δε βρέσκει λόγια για να το παινήσει το βιβλίο
αυτό. Όλη η ζωή του μορδιόλαχου από την Τρα-
συλβανία ως τους Ούγγαρέζικους κάμπους μελετή-
θηκε, ψάχτηκε, και ξηγήθηκε σοφά από την κυ-
ριαν αυτή, άρματομένη γερά με όλα τα όπλα της
Συγκριτικής Μυθολογίας. Κ' έξόν από την πολυμα-
θεια, το βιβλίο είναι γραμμένο σε γλώσσα καθαρή
και άψευδαίστη, όχι σαν εκείνη που γράφουν ο
ρουμάνοι στις έφημερίδες τους, άνακαταμμένη, κι
άχτένιστη, και με λογής ξενισμούς. Γιατί παντού
τά πάντα. Και δέν ξεχνά πως το άθάνατο έργο του
Ντάρβιν «Πως γίνονται τα είδη» το πρωτοδιάβασα
στη γαλλική μετάφραση της Clemence Royer, μένα
της πρόλογο φιλοσοφικώτατο. Πως η Κοβαλέσκα ά-
φήσε όνομα άθάνατο στα μαθηματικά, πως η Μαίρη
Σόμερβιλ έγινε ξακουστή στην Άστρονομία, πως η
María Arneso λαμπρές μελέτες έιασε στην Άλγε-
δρα, και η Σοφία Germain έθανυματούργησε στη Φυ-
σική. Κι άπ' όλα τούτα πιο πολύ δέν ξεχνά έμένα.

Ο ΠΑΝΤΑ ΔΙΚΟΣ ΣΟΥ

Ο πατέρας: Η μητέρα σου μου είπε πως σήμερα
δέν είτουνε καθόλου καθ' ομοίω, Γιαγκολί!

Γιάγκος: Να σου πω, πατέρα, θαρρώ πως η μητέρα μ'
έχει πάρει από κακό μάτι. Τις προσέλας ίσια ίσια έλεγε
στη θεά Βασίλική πως είμαι ίδιος, σαν και σένα!

Ο ποδηλατιστής: Αί, παδί! Που πάνε αυτοί οι
δρόμοι;

Το χωριατόπαιδο: Ο ένας βγαίνει στο σπίτι μας
κι ο άλλος πάει ίσια πέρα!

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ. Μπα! για τον παπού μου μι-
λάτε τόση ώρα; Δέν κατάλαβα. Μά ο παπούς μου
δέν πέθανε. Όχι! Ο παπούς μου ζει, για μένα
τουλάχιστο ζει... μέσα μου... τότε νοιώθη. Άν εί-
τανε άνθρωπος ο παπούς μου που να πεθαίνει, κα-
θόλου δε θα τότε λογάριάζα... Σας είπα γώ ποτές
πως πέθανε ο παπούς μου;

Η ΧΑΡΗ (με παράπονο). Άχ, γιατί μου μι-
λάτε έτσι, θυμωμένα; Άκόμα μου βραστάτε κέλιε
από κείνο ταναθεματισμένο δειλινο;

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ. Τώρα είναι η άράδα μου να σας
ρωτήσω καιγώ: Γιατί, κυρία μου, το λέτε αναθεμα-
τισμένο κείνο το δειλινο; Κάθε άλλο. Το σικοφαν-
τίτε το κακόμοιρο. Κείνο το δειλινο είτανε καλό,
εύγενικό, γιομάτο αλήθειας, γιατί κείνο το δειλινο
μου άποκάλυψε το χαρακτήρα σας...

Η ΧΑΡΗ. Όχι τόσο σκληρά λόγια. Μου κά-
νετε κακό... Μου κοματιάζετε την ψυχή μου... (Ση-
κώνεται από το πάγκο και τραβάει λίγο μπροστά.
Ο Λάμπρος την ακολουθεί).

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ (σοβαρά). Στάσου! Θα σου μι-
λήσω και θα μάκούσεις. Και πρέπει να μάκούσεις.
Άς κοματιάζεται η ψυχή σου. Σήμερα, τούτηνη τη
στιγμή, κάνω έγκλημα. Σκοτώνω κάτι πολυαγαπη-
μένο μου, σκοτώνω το μονάκριβο και το χαϊδεμένο